

ЧЕРНЯЄВА

Анна Олександрівна
anna2501@gmail.com

УДК 658.1

КОНДРАТЕНКО

Анастасія Андріївна

ВИКОРИСТАННЯ РЕЙТИНГОВОЇ МЕТОДИКИ ДЛЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

USE OF RATING METHODOLOGY FOR EVALUATION OF THE FINANCIAL CONDITION OF THE ENTERPRISE

к.е.н., доцент, Харківський
торгівельно-економічний
інститут КНТЕУ

DOI: [https://doi.org/10.37634/efp.2020.10\(2\).3](https://doi.org/10.37634/efp.2020.10(2).3)

студентка, Харківський
торгівельно-економічний
інститут КНТЕУ

CHERNIAIEVA Anna Oleksandrivna – PhD in Economics, Associate Professor, Kharkiv Trade and Economic Institute of KNTU

KONDRATENKO Anastasiia Andriivna – student, Kharkiv Trade and Economic Institute of KNTU

У статті досліджено сутність та особливості використання рейтингової оцінки фінансового стану українських підприємств у сучасних економічних умовах. На підставі даних публічної фінансової звітності підприємства за період 2017-2019 рр. проведено розрахунки показників фінансового стану підприємства за методикою рейтингової оцінки. Визначено переваги та недоліки використання рейтингової оцінки фінансового стану підприємства. Загалом використання рейтингової оцінки фінансового стану підприємства є ефективним інструментом фінансового аналізу, що дає змогу отримати підсумкову оцінку фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства.

В статье исследована сущность и особенности использования рейтинговой оценки финансового состояния украинских предприятий в современных экономических условиях. На основании данных публичной финансовой отчетности предприятия за период 2017–2019 гг. проведены расчеты показателей финансового состояния предприятия по методике рейтинговой оценки. Определены преимущества и недостатки использования рейтинговой оценки финансового состояния предприятия. В целом использование рейтинговой оценки финансового состояния предприятия является эффективным инструментом финансового анализа, позволяет получить итоговую оценку финансово-хозяйственной деятельности исследуемого предприятия.

Introduction. A necessary condition for effective corporate finance management, rational use of enterprise resources is a reliable and comprehensive evaluation of the financial condition of the enterprise. In the modern practice of financial management, the problem of qualitative and quantitative justification of management financial decisions is solved through the widespread use of information about the financial condition of enterprises, which are the main subjects of economic relations.

The purpose of the paper is to research of essence and features of use of a rating evaluation of a financial condition of the Ukrainian enterprises in modern economic conditions

Results. There are many methods for evaluation the financial condition of an enterprise: balance methods, express analysis, efficiency analysis, bankruptcy evaluation, rating evaluation, integrated evaluation. The choice of method of conducting a comprehensive evaluation of the financial condition of the enterprise depends on a number of factors: type of economic system, the degree of development of market relations, the peculiarities of the balance sheet and other forms of reporting, industry characteristics, type of activity, form of ownership of the enterprise, etc. We recommend the rating evaluation of the financial condition of the enterprise. The methodology of rating evaluation of the financial condition of the enterprise is based on an integrated approach; indicators of profitability, liquidity, financial independence and financial stability of the enterprise, and also data on efficiency of use of financial resources and production potential of the enterprise are used at its construction. Calculations of indicators of the financial condition of the enterprise according to the rating assessment method were carried out on the basis of the data of the company's public financial statements for the period 2017–2019. According to the results of calculations, the enterprise received a score of 0.615 points, which corresponds to the AA rating.

Conclusion. The use of rating assessment of the financial condition of the enterprise is an effective tool of financial analysis, which allows to obtain a final evaluation of the financial and economic activities of the investigated enterprise.

Ключові слова: фінансовий стан підприємства, фінансовий аналіз, коефіцієнтний аналіз, рейтингова оцінка, фінансова стійкість підприємства

Ключевые слова: финансовое состояние предприятия, финансовый анализ, коэффициентный анализ, рейтинговая оценка, финансовая устойчивость предприятия

Keywords: financial condition of the enterprise, financial analysis, coefficient analysis, rating evaluation, financial stability of the enterprise

ВСТУП

Необхідною умовою ефективного управління корпоративними фінансами, раціонального використання ресурсів підприємства є достовірна та всебічна оцінка фінансового стану підприємства. У сучасній практиці

фінансового менеджменту проблема якісного й кількісного обґрунтування управлінських фінансових рішень вирішується за допомогою широкого використання інформації про фінансовий стан підприємств, які є основними суб'єктами економічних відносин.

Аналіз публікацій, присвячених питанням оцінки

фінансового стану підприємств дає підстави визначити, що фінансовий стан підприємства характеризується сукупністю параметрів, які виражають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів підприємства.

Серед останніх публікацій варто виділити наукові праці Т.В. Безбородової [1], яка досліджувала сутність та необхідність аналізу фінансового стану; О.М. Бунди та О.М. Перової [2], які приділили увагу методичним аспектам аналізу фінансового стану підприємства; А.В. Ковалевської та С.І. Асєєва [5], що здійснили критичний аналіз методів оцінки фінансового стану підприємства. Водночас проблеми аналізу фінансового стану підприємства та його оцінки залишаються актуальними й потребують постійного моніторингу з метою визначення шляхів удосконалення методики фінансового аналізу та розробки заходів щодо забезпечення стабільного фінансового стану суб'єктів господарювання.

МЕТА статті полягає у дослідженні сутності та особливостей використання рейтингової оцінки фінансового стану українських підприємств у сучасних економічних умовах.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою дослідження є наукові праці вітчизняних фахівців із питань фінансового аналізу та оцінки фінансового стану підприємства. Під час проведення дослідження використані методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

У сучасних економічних умовах не викликає сумнівів той факт, що фінансовий стан підприємства потребує систематичної та всебічної оцінки з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу.

Аналітичний огляд фінансово-економічної літератури дозволяє стверджувати, що у питанні стосовно групування та методів обчислення показників оцінки фінансового стану підприємства не має єдиної думки серед фахівців. Найбільш поширеними є балансові методи, експрес-аналіз, коефіцієнтний аналіз, оцінка ймовірності банкрутства, рейтингова оцінка, інтегральна комплексна оцінка.

Як зазначають І.М. Сафронська і Г.С. Белай, вибір методу проведення комплексної оцінки фінансового стану підприємства залежить від низки чинників: типу економічної системи, ступеня розвиненості ринкових відносин, особливостей побудови балансу та інших форм звітності, галузевих особливостей, виду діяльності, форми власності підприємства тощо. Методи оцінки можуть використовуватися паралельно, а також частково, доповнюючи один одного [7, с. 65].

З метою отримання об'єктивного уявлення про фінансове положення підприємства та перспективи його розвитку можна рекомендувати проведення рейтингової оцінки фінансового стану підприємства.

Методиці рейтингової оцінки фінансового стану підприємства присвячено чимало наукових праць вітчизняних вчених, зокрема така методика досліджувалася Н.М. Гаркушею, Т.О. Сідоровою та О.О. Горюшанською [3], В.Р. Кобилецьким [4], А.В. Кужельок і

Т.В. Стаднюк [6], І.М. Сафронською та Г.С. Белай [7].

Підсумкова рейтингова оцінка, що розроблена В.Р. Кобилецьким, враховує всі найважливіші параметри (показники) фінансово-господарської та виробничої діяльності підприємства, тобто господарської активності загалом. Точна й об'єктивна оцінка фінансового стану не може базуватися на довільному наборі показників. Тому вибір та обґрунтування вихідних показників фінансово-господарської діяльності мають здійснюватися відповідно до досягнень теорії фінансів підприємства, виходити з цілей оцінки, потреб суб'єктів управління в аналітичній оцінці [4].

Методика розрахунку рейтингової оцінки фінансового стану підприємства подана у табл. 1.

Для відображення результату використовується класична градація фінансового стану від D до AAA. Використовуючи отриманий показник можна зіставити його з наступною таблицею стану підприємства (табл. 2).

Для висвітлення методичних аспектів рейтингової оцінки фінансового стану підприємства нами використовувались дані фінансової звітності ТОВ «Екотек» за 2017-2019 рр.

Отже, проведемо рейтингову оцінку стану досліджуваного підприємства (табл. 3).

За результатами проведення рейтингової оцінки фінансового стану ТОВ «Екотек» можна зробити загальний висновок про дуже добрий фінансовий стан підприємства, оскільки підприємство отримало оцінку 0,615 бали, що відповідає рейтингу AA.

Отже, розглянута методика рейтингової оцінки фінансового стану підприємства робить кількісно вимірною оцінку надійності ділового партнера за результатами його поточної й попередньої діяльності, адже значна роль приділяється показникам поточного року й дещо менша увага – попереднім періодам.

ВИСНОВКИ

На закінчення узагальнимо переваги та недоліки розглянутої методики рейтингової оцінки фінансового стану підприємства.

Перевагами пропонованої В.Р. Кобилецьким методики рейтингової оцінки фінансового стану підприємства можна вважати: по-перше, те, що дана методика базується на комплексному підході; під час її побудови використовуються показники рентабельності, ліквідності, фінансової незалежності та фінансової стійкості підприємства, а також дані про ефективність використання фінансових ресурсів та виробничий потенціал підприємства. По-друге, розрахунок показників здійснюється на основі даних публічної звітності підприємств, що робить методику рейтингової оцінки масовою та дозволяє контролювати зміни у фінансовому стані підприємства всіма учасниками фінансово-господарчого процесу.

Недоліками розглянутої методики рейтингової оцінки є те, що вона враховує тільки балансові показники та показники звіту про фінансові результати. Крім того, не враховується специфіка діяльності підприємства залежно від галузі.

Підсумовуючи відзначимо, що використання рейтингової оцінки фінансового стану підприємства є ефективним інструментом фінансового аналізу, що

дозволяє отримати підсумкову оцінку фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства. Водночас з метою усунення недоліків даної методики можна порекомендувати змінити набір вихідних

показників фінансово-господарської діяльності підприємства відповідно до цілей та потреб суб'єктів управління в аналітичній оцінці.

Таблиця 1

Методика розрахунку рейтингової оцінки фінансового стану підприємства [4]

Показник	Вага показника	Кількість балів	Рейтингова оцінка		Середня оцінка	Оцінка з урахуванням ваги
			Рік 1	Рік 2		
Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком	0,15	- якщо показник вищий 5 %, то 1 бал; - якщо 0-5 %, то 0 балів; - якщо нижчий, то -1;	a1	b1	$c1=0,35 \times a1 + 0,65 \times b1$	$0,15 \times c1$
Рентабельність активів	0,15	- якщо показник вищий 20 %, то 1 бал; - якщо 0-20 %, то 0 балів; - якщо нижчий, то -1;	a2	b2	$c2=0,35 \times a2 + 0,65 \times b2$	$0,15 \times c2$
Фінансова автономія	0,15	- якщо показник вищий 0,5, то 1 бал; - якщо 0,4-0,5, то 0 балів; - якщо нижчий, то -1;	a3	b3	$c3=0,35 \times a3 + 0,65 \times b3$	$0,15 \times c3$
Поточна ліквідність	0,1	- якщо показник вищий 1,2, то 1 бал; - якщо 0,8-1,2, то 0 балів; - якщо нижчий, то -1;	a4	b4	$c4=0,35 \times a4 + 0,65 \times b4$	$0,1 \times c4$
Приріст збуту (без ПДВ)	0,1	- якщо показник вищий 40 %, то 1 бал; - якщо 20-40 %, то 0 балів; - якщо нижчий, то -1;	a5	b5	$c5=0,35 \times a5 + 0,65 \times b5$	$0,1 \times c5$
Рентабельність реалізованої продукції по прибутку від продажів	0,1	- якщо показник вищий 15 %, то 1 бал; - якщо 0-15 %, то 0 балів; - якщо нижчий, то -1;	a6	b6	$c6=0,35 \times a6 + 0,65 \times b6$	$0,1 \times c6$
Приріст власного капіталу	0,1	- якщо показник вищий 30 %, то 1 бал; - якщо 15-30 %, то 0 балів; - якщо нижчий, то -1;	a7	b7	$c7=0,35 \times a7 + 0,65 \times b7$	$0,1 \times c7$
Швидка ліквідність	0,05	- якщо показник вищий 0,8, то 1 бал; - якщо 0,8-0,4, то 0 балів; - якщо нижчий, то -1;	a8	b8	$c8=0,35 \times a8 + 0,65 \times b8$	$0,05 \times c8$
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,05	- якщо показник вищий 0,4, то 1 бал; - якщо 0,1-0,4, то 0 балів; - якщо нижчий, то -1;	a9	b9	$c9=0,35 \times a9 + 0,65 \times b9$	$0,05 \times c9$
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,05	- якщо показник вищий 0,8, то 1 бал; - якщо 0,6-0,8, то 0 балів; - якщо нижчий, то -1;	a10	b10	$c10=0,35 \times a10 + 0,65 \times b10$	$0,05 \times c10$
Усього	1					Сума значень стовпця 7

Таблиця 2

Градація рейтингу фінансового стану підприємства [4]

Бал		Рейтинг	Стан
від	до		
1	0,8	AAA	Відмінний
0,8	0,6	AA	Дуже добрий
0,6	0,4	A	Добрий
0,4	0,2	BBB	Позитивний
0,2	0	BB	Нормальний
0	-0,2	B	Задовільний
-0,2	-0,4	CCC	Незадовільний
-0,4	-0,6	CC	Поганий
-0,6	-0,8	C	Критичний
-0,8	-1	D	Потенційний банкрут

Таблиця 3

Розрахунок показників рейтингової оцінки фінансового стану ТОВ «Екотек» за 2017-2019 рр.

[розраховано авторами]

Показник	Значення показників		Рейтингова оцінка (бали)		Середня оцінка	Оцінка з урахуванням ваги
	2018 р.	2019 р.	2018 р.	2019 р.		
Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком	7,08 %	4,91 %	1	0	$0,35 \times 1 + 0,65 \times 0 = 0,35$	$0,15 \times 0,35 = 0,0525$
Рентабельність активів	19,12	29,32	0	1	$0,35 \times 0 + 0,65 \times 1 = 0,65$	$0,15 \times 0,65 = 0,0975$
Фінансова автономія	0,509	0,568	1	1	$0,35 \times 1 + 0,65 \times 1 = 1$	$0,15 \times 1 = 0,15$
Поточна ліквідність	1,494	1,219	1	1	$0,35 \times 1 + 0,65 \times 1 = 1$	$0,1 \times 1 = 0,1$
Приріст збуту (без ПДВ)	17,5 %	26,6 %	-1	0	$0,35 \times (-1) + 0,65 \times 0 = 0,35$	$0,1 \times 0,35 = 0,035$
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від продажів	20,83 %	12,95 %	1	0	$0,35 \times 1 + 0,65 \times 0 = 0,35$	$0,1 \times 0,35 = 0,035$
Приріст власного капіталу	14,67 %	30,72 %	-1	1	$0,35 \times (-1) + 0,65 \times 1 = 0,3$	$0,1 \times 0,3 = 0,03$
Швидка ліквідність	0,782	0,823	0	1	$0,35 \times 0 + 0,65 \times 1 = 0,65$	$0,05 \times 0,65 = 0,0325$
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,42	0,49	1	1	$0,35 \times 1 + 0,65 \times 1 = 1$	$0,05 \times 1 = 0,05$
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,747	0,801	0	1	$0,35 \times 0 + 0,65 \times 1 = 0,65$	$0,05 \times 0,65 = 0,0325$
Усього						0,615

Список використаних джерел

1. Безбородова Т.В. Сутність та необхідність аналізу фінансового стану. *Економіка. Управління. Інновації*. 2014. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2014_1_9
2. Бунда О.М., Перова О.М. Методичні аспекти аналізу фінансового стану підприємства. *Вісник КНУТД*. 2015. № 2 (85). С. 99–107.
3. Гаркуша Н.М., Сідорова Т.О., Горошанська О.О. Методика рейтингової оцінки фінансового стану підприємства. *Економічна стратегія й перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2009. Вип. 2. С. 38–45.
4. Кобилецький В.Р. Рейтингова оцінка фінансового стану підприємства. *Онлайн-журнал «Financial Analysis online»*. URL: <https://www.finalon.com/metodyka-rozrakhunku/237-rejtingova-otsinka-finsanovogo-stanu> (дата звернення 18.10.2020)
5. Ковалевська А.В., Асеев С.І. Критичний аналіз методів оцінки фінансового стану підприємства. *Бізнес-Інформ*. 2012. № 3. С. 163–169.
6. Кужельюк А.В., Стаднюк Т.В. Рейтингова оцінка фінансового стану підприємств машинобудівної галузі України. *Економіка та суспільство*. 2016. Вип. 3. С. 510–516.
7. Сафронська І.М., Белаї Г.С. Методичні підходи до комплексної оцінки фінансового стану підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 17. С. 65–67.
8. Чемчикаленко Р.А., Майборода О.В., Линьова А.С. Особливості оцінки та аналізу фінансової стійкості підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 32. С. 379–385.

References

1. Bezborodova T.V. Nature and needs analysis of financial condition. *Economy. Management. Innovations*. 2014. Issue 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2014_1_9 (in Ukrainian).
2. Bunda O.M., Perova O.M. Methodological aspects of analysis of financial condition enterprise. *Bulletin of KNUITD*. 2015. № 2 (85). pp. 99–107 (in Ukrainian).
3. Harkusha N.M., Sidorova T.O., Horoshanska O.O. Methods of rating assessment of the financial condition of the enterprise. *Economic strategy and prospects for trade and services*. 2009. Issue 2. pp. 38–45 (in Ukrainian).
4. Kobyletskyi V.R. Rating assessment of the financial condition of the enterprise. *Online journal «Financial Analysis online»*. URL: <https://www.finalon.com/metodyka-rozrakhunku/237-rejtingova-otsinka-finsanovogo-stanu> (in Ukrainian).
5. Kovalevska A.V., Asieiev S.I. Critical analysis of methods for assessing the financial condition of the enterprise. *Business Inform*. 2012. № 3. pp. 163–169 (in Ukrainian).
6. Kuzheliuk A.V., Stadniuk T.V. Evaluation of financial condition rating of ukraine engineering industry. *Economics and Society*. 2016. Issue 3. pp. 510–516 (in Ukrainian).
7. Safronska I.M., Bielai H.S. Methodical approaches to a comprehensive assessment of the financial condition of the enterprise. *Investments: practice and experience*. 2009. № 17. pp. 65–67 (in Ukrainian).
8. Chemchikalenko R.A., Maiboroda O.V., Lynova A.S. Features of assessment and analysis of financial sustainability of the enterprise. *Market infrastructure*. 2019. Issue 32. pp. 379–385 (in Ukrainian).